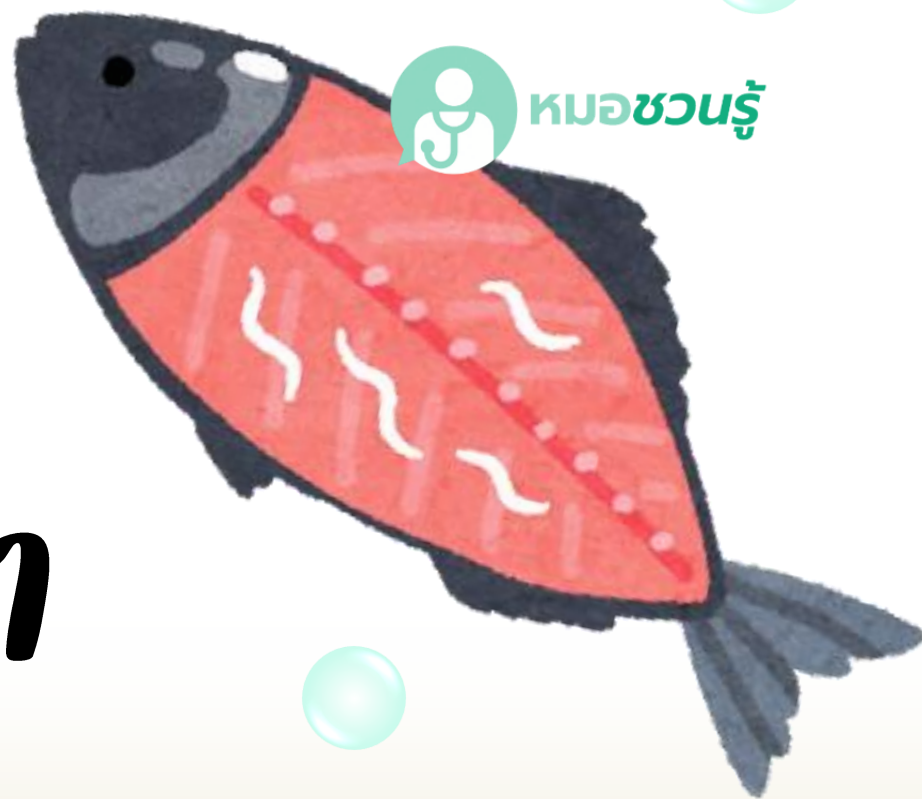

กินบองดิบ พยาธิตัวนิดไ้ตา

ข้อมูล ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565

บทความโดย นพ.คณินท์ เหลืองสว่าง
เรียบเรียงโดย นศพ.ณิชารีย์ ศรีงาม
ราชวิทยาลัยจุฬาแพทยแห่งประเทศไทย

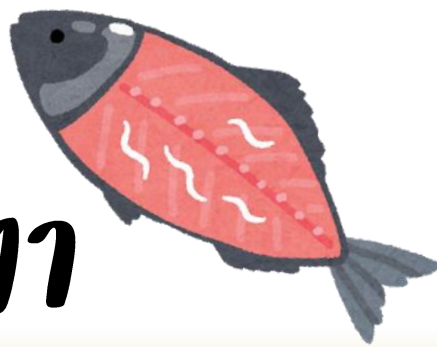

หมอชวนรู้

The Medical Council
of Thailand

กินของดิบ พยาธิตัวนิดไ้ตา

ข้อมูล ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565

อาหารประเภทใดบ้างที่อาจทำให้พยาธิขึ้นตา

เจอได้ในอาหารหลายประเภท โดยเฉพาะของดิบ ได้แก่ ปลาน้ำจืด หอยโข่ง หอยเชอร์รี่ กุ้งฝอย หรือ กุ้งน้ำจืด เนื้อหมูหรือเนื้อไก่ รวมไปถึงผักสดที่ล้างไม่สะอาดปนเปื้อนมูลสัตว์ หากมีอาการผิดปกติ แนะนำพบแพทย์ หากขึ้นตามักสูญเสียการมองเห็นถาวร ดีที่สุด คือ ป้องกัน เลี่ยงการรับประทานอาหารดิบ รับประทานผักผลไม้ที่ล้างสะอาด

พยาธิขึ้นตาได้จริงหรือไม่ มีกลไกอะไรบ้าง

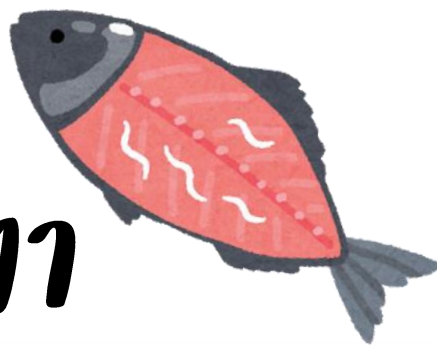
พยาธิสามารถขึ้นตาได้จริง แต่จริง ๆ แล้วพยาธิขึ้นตา และสมองได้น้อยมากเนื่องจาก อวัยวะดังกล่าวมีแนวกันกรองที่เป็นชั้น เยื่อหุ้ม (blood brain barrier) ซึ่งทำหน้าที่กรองเชื้อโรคต่าง ๆ อย่างดี ดังตัวอย่างเช่น ในพยาธิปอดหนู

ทั่วโลกมีรายงานพยาธิปอดหนูในคนประมาณ 2-3 พันราย โดยส่วนใหญ่เกี่ยวกับพยาธิปอดหนูขึ้นสมองซึ่งทำให้สมองอักเสบ มีเพียงประมาณ 50 รายเท่านั้นที่มีพยาธิขึ้นตา โดยใน 50 รายนี้เจอมากที่สุดที่ รพ.ศรีนครินทร์ขอนแก่น จำนวน 18 ราย ซึ่งมากที่สุดในโลก

อีกทั้งในรายงานของ ภาควิชาปรสิตวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าโอกาสเจอพยาธิปอดหนูในอาหารน้อยมาก โดยได้ทำการสำรวจหอยเชอร์รี่จำนวน 100-200 ตัว พบว่ามีพยาธิปอดหนูเพียง 1 ตัว แต่ไม่ว่าจะเจอมากเจอน้อยก็ควรต้องระวัง เพราะก็พบเจอได้ ไม่ควรประมาท

กินของดิบ พยาธิตัวนิดไ้ตา

หมอชวนรู้

ข้อมูล ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565

กลไกของพยาธิเมื่อขึ้นสมอง
และตามีดังนี้

1. ลักษณะการไชไปตามเยื่อสมอง
และตา ทำให้เกิดความเสียหายทาง
กายภาพ (physical damage)

2. ร่างกายหลังสารออกมาต่อต้าน
พยาธิ ทำให้เนื้อเยื่อรอบข้างเกิด
การอักเสบ เช่น ตา สมอง

มีพยาธิชนิดไหนบ้าง
ที่สามารถขึ้นตาได้

ตัวอย่างพยาธิที่สามารถขึ้นตาได้ที่
ได้รับการรายงานมีดังนี้

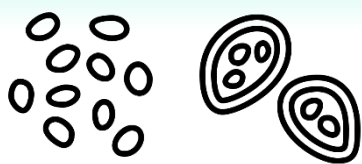
- ❖ พยาธิปอดหนู หรือ พยาธิหอยโข่ง
Angiostrongylus cantonensis
- ❖ พยาธิตืดหมู ในรูปแบบของ Cysticercosis
- ❖ พยาธิตัวจิ๊ด *Gnathostoma spinigerum*

มาทำความรู้จักกับพยาธิปอดหนูกันเถอะ

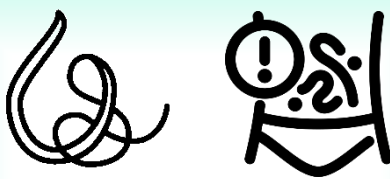
พยาธิปอดหนู: ตัวเต็มวัยอาศัยในหลอดเลือดแดงในปอดหนู มีการจับคู่กันจนผสมพันธุ์ออกไป
หลังจากนั้นไข่เปลี่ยนแปลงเป็นตัวอ่อนระยะที่ 1 ปนออกมาจากมูลของหนู หนูถ่ายตามแหล่งน้ำจืด หอยน้ำจืด
กินมูลหนูต่อ รวมทั้งตัวอ่อนพยาธิอาจไชไปตามสัตว์น้ำจืดต่าง ๆ

ไข่ แปลงเป็น ระยะที่ 1

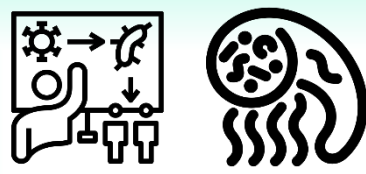
ตัวอ่อนระยะที่ 1 เหล่านี้
เมื่อเข้าไปอยู่ในสัตว์น้ำจืด
จะแปลงร่างเป็นระยะที่ 2-3

ระยะที่ 2-3

เป็นระยะติดต่อที่คนจะได้รับเข้าไป
เมื่อเข้าสู่ร่างกายคน แล้วจะเข้าสู่
กระเพาะอาหาร และกระแสโลหิต
รวมถึงไขสันหลังและ สมอง ส่วน
น้อยมากที่ไปที่ตาได้ เจริญเติบโต
ต่อในร่างกายคนเรานกลายเป็น

ระยะที่ 4

ตัวอ่อนระยะที่ 4 ซึ่งเป็นระยะก่อนเป็นตัว
เต็มวัย (premature) โดยปกติพยาธิ
ปอดหนูจะไม่สามารถอยู่ในร่างกายของ
คนเราได้นานนัก ไม่สามารถพัฒนาเป็น
ตัวเต็มวัยในร่างกายคนเราได้ ดังนั้น
ส่วนใหญ่จึงพัฒนาอยู่แค่ที่ระยะ 4
แล้วตายจากไป

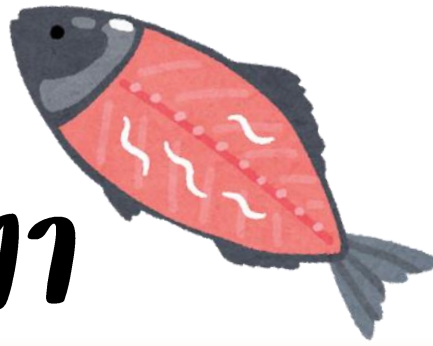

หมอชวนรู้

The Medical Council of Thailand

กินของดิบ พยาธิตัวนิดไ้ตา

ข้อมูล ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565

จะรู้ได้อย่างไรว่า
มีพยาธิในตาหรือไม่

มีประวัติกินของสุกๆดิบๆ
มีอาการตามัวลง ตรວจตา
อย่างละเอียดพบพยาธิในตา

อาการที่เกิดขึ้น
หลังจากพยาธิขึ้นตา

หลังจากได้รับพยาธิเข้าร่างกายแล้ว
1-4 สัปดาห์ เมื่อพยาธิไปที่ตาจะมีอาการ
ตามัวลง และอาจมีอาการต่อไปนี้
ร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้ คือ ตาแดง
หนองในช่องหน้าลูกตา ปวดตา

พยาธิขึ้นตา ขึ้นสมองรักษาอย่างไร

ในผู้ป่วยที่มีเชื้อหุ้มสมองอักเสบจากพยาธิปอดหนู มีรายงานแนะนำให้ใช้ยา Albendazole ร่วมกับ
ยาลดอักเสบในการรักษา ส่วนในพยาธิปอดหนูขึ้นตายังไม่มีการรักษาที่เป็นมาตรฐานแต่มีรายงาน
จากโรงพยาบาลศรีนครินทร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถึงการใช้ยา Albendazole ร่วมกับยาลดอักเสบ
รวมถึงเลเซอร์ เพื่อหยุดพยาธิ และการผ่าตัดนำตัวพยาธิออกจากตาว่าได้ผลดีในการรักษา

เลเซอร์

ผ่าตัด

มีโอกาสกลับเป็นซ้ำได้ไหม พยาธิปอดหนูไม่สามารถเจริญเติบโตเต็มวัย และเจริญพันธุ์ในร่างกายคนได้
แต่มีโอกาสกลับมาเป็นซ้ำได้จากการกินของสุกๆดิบๆที่มีพยาธิเข้าไปอีกหลังการรักษาหายขาดแล้วในครั้งแรก
Caution : แม้ว่าจะพบพยาธิขึ้นตา ขึ้นสมองได้น้อย แต่ก็ต้องระวัง

ควรรักษาสุขลักษณะในการ
รับประทานอาหารปรุงสุก
สะอาดเสมอทั้งสัตว์น้ำ
สัตว์บก น้ำจืด หรือน้ำทะเล
ก็มีโอกาสพบพยาธิได้หมด
รวมถึงล้างผักดิบให้สะอาด
อยู่เสมอก่อนรับประทาน

สัตว์ทะเล เช่น ปลาหมึก เนื้อปลา
แช่เยือก พบพยาธิตัวกลม ชื่อ
Anisakis simplex จากข้อมูล
รายงานในปัจจุบัน ยังไม่พบพยาธิ
ชนิดนี้ขึ้นตา ส่วนใหญ่มักไปที่
กระเพาะอาหาร ลำไส้เล็ก ทำให้เกิด
อาการ คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง

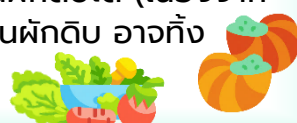
สัตว์น้ำจืดที่มีรายงานว่า
อาจพบพยาธิได้ หอยเชอร์รี่
กุ้งฝอย กุ้งน้ำจืด หอยโข่ง
หรือหอยปิง

เนื้อหมู เนื้อไก่ พบพยาธิได้
เช่น ตั๊กหมู พยาธิใบไม้ในตับ
ดังนั้น กินหมูกระเทียมควรปิ้งให้สุก
ควรแยกใช้ตะเกียบที่ใช้สำหรับ
ปิ้งและกินแยกกัน

พยาธิปอดหนูอาจเจอได้
ในผักดิบได้ (เนื่องจาก
หอยน้ำจืดกินผักดิบ อาจทิ้ง
พยาธิไว้ได้)

ไม่เดินเท้าเปล่า

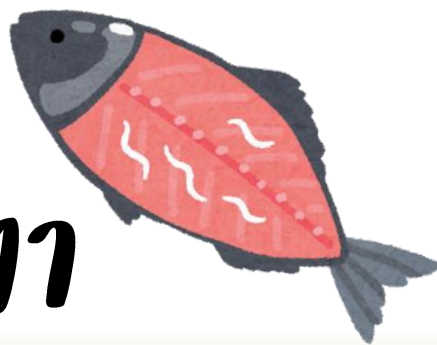

หมอชวนรู้

The Medical Council of Thailand

กินของดิบ พยาธิตัวนิดใช่ตา

ข้อมูล ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565

Q&A ถาม-ตอบ ชวนน่ารู้

Q : กินของดิบไปด้วย
ทานยาถ่ายพยาธิไปด้วย
ได้หรือไม่

A : ไม่ได้แนะนำ แนะนำกินอาหาร
ปรุงสุก มากกว่ากินยาฆ่าพยาธิ

Q : ซาซิมิ แซลมอนที่
ผ่านการเบิร์นแบบ
ผิวๆนี้ ยังมีพยาธิได้ไหม

A : มีได้ เพราะพยาธิอาจอยู่ชั้นใน
ของเนื้อแซลมอน

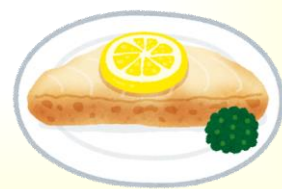
Q : ความเย็นในช่องฟรีซ
ช่วยฆ่าพยาธิได้หรือไม่

A : อาจช่วยฆ่าพยาธิได้บ้าง แต่ต้อง
ฟรีซแข็งเป็นน้ำแข็งถึงจะช่วย
ได้บ้าง ถ้าเป็นซาซิมิที่แช่เย็น
ธรรมดาไม่ได้
ช่วยฆ่าพยาธิ

Q : การบีบมะนาว ดอง
น้ำปลาช่วยทำให้สุกไหม

A : ไม่ได้ช่วยทำให้สุก การเห็น
เนื้อกุ้งเปลี่ยนเป็นสีขาวเป็น
เพียงแค่ปฏิกิริยา
เคมีเท่านั้น

ดังนั้น อาหารสุกที่ผ่านความร้อนทั้งชิ้นเท่านั้น ที่ช่วยฆ่าพยาธิได้